КРЕАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СЕРЖАНТА СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

УДК 355.23 (477)

DOI: 10.12958/2227-2747-2021-3(178)-57-67

Шпілева Вікторія Олегівна,

аспірант кафедри технологій виробництва і професійної освіти
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна,
ст. солдат ЗСУ військової частини А0536, майстер бронетанкової техніки
viktoriaspilevaa53@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0318-5576>

Для цитування: Шпілева В. О. Креативна компетентність сержанта Сухопутних військ Збройних сил України. *Освіта та педагогічна наука*. 2021. № 3 (178). С. 57–67.

References (стандарт APA): Shpileva, V. O. (2021). Kreatyvna kompetentnist serzhanta Sukhoputnykh viisk Zbroinykh syl Ukrainy [Creative Competence of a Sergeant of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 3 (178), 57–67 [in Ukrainian].

Постановка проблеми. У сучасних умовах забезпечення належного рівня обороноздатності будь-якої країни значною мірою залежить від ефективності комплектування збройних сил особовим складом, який за своїми якісними показниками відповідав би вимогам поставлених завдань. Сьогодні вирішення питання щодо комплектування Збройних сил України (ЗСУ) якісним особовим складом є як ніколи актуальним. Високий рівень якості особового складу позитивно впливає на рівень боєготовності військ (сил), від нього залежить ефективність виконання поставлених завдань, ведення бойових дій.

Сухопутні війська є головним носієм бойової могутності Збройних сил незалежної Української держави. За своїм призначенням та обсягом покладених на них завдань вони відіграють вирішальну роль у виконанні Збройними силами України своїх

функційних завдань і в мирний, і у воєнний час (Сухопутні війська). Особлива роль у забезпеченні відповідальності особового складу у виконанні обов'язків військової служби належить сержантам, «бо ефективність війська, його боєздатність починається насамперед з ефективності і рівня професіоналізму сержантського корпусу (Кокун, 2013, с. 4). Сержант «повинен вміти реалізовувати основні функції управління підлеглими через знання основ військової педагогіки і психології, мати добре розвинуті комунікативні якості» (Кокун, Пішко, Лозінська, & Павлік, 2013, с. 17).

Так, С. Капелюшний підкреслює, що «за стандартами НАТО сержанти ведуть, навчають і координують солдатів, які перебувають у їх підпорядкуванні та виконують завдання за призначенням» (Капелюшний, 2018, с. 76). Сучасний сержант має володіти професійними навичками швидкого реагування на будь-які зміни, що відбуваються, зберігати життя та здоров'я особового складу, підтримувати належний стан військової дисципліни. Відповідно до цього сержант – це професіонал військової справи та лідер.

До професійних компетентностей сержанта належать: здатність керувати військами в бою; уміла організація навчання та виховання, забезпечення морально-психологічної підготовки особового складу в мирний та воєнний час; здатність ефективно діяти в ризиконебезпечних ситуаціях; уміння експлуатувати й застосовувати найскладніші системи озброєння та військової техніки, забезпечувати розвиток у особового складу лідерських, креативних та фізичних якостей (Васильєв, 2004). Саме креативність стає головним чинником становлення індивіда, що характеризує його готовність змінюватися, вирішувати проблемні ситуації з урахуванням наявних ресурсів та творчого підходу. Тому в наш час на перше місце виходить становлення «компетентного, кваліфікованого випускника, який здатний не тільки застосовувати на практиці знання, вміння і навички, а й приймати оригінальні та нестандартні рішення в ситуаціях, що виникають у професійній діяльності» (Дімітрова-Бурлаєнко, 2017, с. 5).

Аналіз актуальних досліджень. Визначення та змістове наповнення поняття «креативність» репрезентовано в наукових працях вітчизняних (І. Волощук, В. Клименко, С. Максименко, В. Моляко, В. Рибалка, В. Роменець та ін.) і зарубіжних учених (Т. Барішева, Д. Богоявленська, Л. Виготський, Є. Ільїн, О. Лук,

О. Тунік, М. Холодна, Дж. Гілфорд (J. Guilford), Т. Любарт (T. Lubart), С. Медник (S. Mednick), Р. Стернберг (R. Sternberg), Е. Торренс (E. Torrance) та ін.). Теоретико-методичні засади формування креативної компетентності фахівців різного профілю досліджують О. Бессарабова, Ю. Бистрова, С. Дімітрова-Бурлаєнко, М. Ілляхова, Н. Малахова, Т. Яковенко та ін.

Творчість як важливий орієнтир вирішення комплексу професійних завдань військовослужбовцями висвітлено в наукових розвідках таких авторів, як Т. Агапова, О. Бойко, О. Кривонос, С. Сисоєва. Розв'язання проблеми формування творчих якостей у військовослужбовців відповідно до їхньої специфіки вивчали Ю. Андреев, В. Гриньков, В. Райко, І. Сніцар. Проте зауважимо, що дослідження креативної компетентності саме у військовослужбовців загалом та сержантів зокрема не було детально вивчено сучасними науковцями.

Мета статті полягає в комплексному вивченні поняття «креативна компетентність сержанта Сухопутних військ ЗС України».

Методологія та методи дослідження. Методологічні засади дослідження пов'язані із реалізацією наукових положень системного, діяльнісного та особистісно-зорієнтованого підходів, використанням таких методів, як аналіз наукової літератури, синтез, узагальнення для визначення сутності поняття «креативна компетентність сержанта Сухопутних військ ЗС України».

Виклад основного матеріалу

Креативність сержанта Сухопутних військ у сучасних умовах організації діяльності ЗС України має розглядатися як особистісно-професійна якість, що сприяє успішності реалізації його функцій, здатності адаптуватися до швидких змін професійного середовища.

У руслі дослідження змісту феномену «креативна компетентність сержанта ЗСУ» визначимо особливості професійної діяльності сержантів, що зумовлюють необхідність прояву креативної компетентності. По-перше, сержанти як найчисленніший загін командних кадрів несуть усю повноту відповідальності за навчання й виховання підлеглих. По-друге, у сучасних умовах суттєво зростає роль сержантів у зв'язку із ускладненням завдань, що стоять перед частинами і підрозділами, зміною соціального статусу солдата, переходом на комплектування з'єднань і військових частин Збройних сил військовослужбовцями за контрактом, удосконаленням озброєння і військової техніки. Відповідно, система багаторівневої підготовки сержантського складу має на меті надання військовослужбовцям теоретичних знань, практичних умінь і навичок, розвиток фахової компетентності для ефективного виконання посадових обов'язків, покладених на них.

Вивчення сутності поняття «фахова компетентність військовослужбовців» передбачає розгляд поняття «професійна компетентність», урахування основних вимог щодо професіоналізму сучасного військовослужбовця.

Поняття «професійна компетентність» має розглядатися в єдності сутнісних ознак таких понять, як «професія» і «компетентність». Професія – сукупність подібних видів робіт / занять, що передбачає відповідну підготовку та здобуття певних кваліфікацій (Національний освітньо-науковий глосарій, 2018, с. 81). Професійна компетентність у сучасній науковій літературі визначається як одна зі сходинок професіоналізму, тобто система знань, умінь, навичок, способів діяльності, психологічних якостей, необхідних для здійснення діяльності, виокремлюючи в структурі компетентності певний склад компонентів. А. Хуторський зазна-

чає, що до компетенції належить комплекс якостей індивіда, а саме: продуктивні знання, уміння, способи реалізації діяльності, практичний досвід (Хуторской, 2002). Є. Павлюк розглядає професійну компетентність як комплексну властивість особистості, що виявляється в конкретній професійній діяльності та включає знання, уміння, навички, здібності, досвід, мотивацію й особистісні властивості (Павлюк, 2014, с. 193).

У дослідженні В. Ягупова представлено різні підходи до визначення поняття «професійна компетентність». Так, відзначено, що А. Маркова розглядає професійну компетентність як психічний стан, що дає змогу діяти самостійно й відповідально, здатність і вміння вирішувати трудові функції; комплекс знань і вмінь, необхідних для успішної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати наслідки діяльності, використовувати інформацію; Л. Карпова характеризує професійну компетентність як здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних відносинах-ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях (Ягупов, 2012).

В. Ягупов описує компетентність як складне інтегральне, інтелектуальне, професійне й особистісне утворення, яке формується в процесі професійної підготовки в закладі вищої освіти, виявляється, розвивається й удосконалюється в професійній діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від видів теоретичної, практичної та психологічної підготовки особистості до неї, особистісних, професійних та індивідуально-психічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності (Ягупов, 2012, с. 45). У словниковій літературі професійна компетентність розглядається як «сукупність знань, умінь і навичок, професійно значу-

щих якостей особистості, що забезпечують здатність виконувати на певному рівні трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом (Національний освітньо-науковий глосарій, 2018, с. 81).

Отже, з урахуванням сучасних наукових підходів до сутності та структури поняття «*професійна компетентність*» досліджуване поняття розглядаємо як комплекс знань і вмінь, які визначають успішність професійної діяльності фахівця; сукупність професійних знань і професійно значущих особистісних якостей спеціаліста; прояв єдності його професійної та загальної культури; інтегративну властивість фахівця, що визначає його здатність ефективно реалізувати власну професійну діяльність. Визначимо, що професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає і змістовий (знання), і процесуальний (уміння) компоненти та має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і критичність мислення. Крім того, компетентність має бути узгоджена із ціннісно-смысловими характеристиками фахівця, мати практичну спрямованість. Також компетентність сприяє розвитку й оволодінню зрілих поглядів, мотивів, цінностей, наповненості індивіда, який прагне реалізуватися у своїй професійній діяльності, проявляючи творчий потенціал, власні здібності, стати лідером для своїх колег. Усе це окреслює *мотиваційну функцію* професійної компетентності. Професійна компетентність також стимулює розвиток пізнавальної та інтелектуальної сфер індивіда, яка проявляється в зацікавленості й набутті особистістю продуктивних знань, удосконалення рівня освіченості, ерудиції, які спрямовані на подальше самовдосконалення. Саме в цьому аспекті виявляється *гностична функція* компетентності. Реалізація набутих знань у практичній сфері у вигляді інтегративних

умінь і навичок характеризує *діяльнісну функцію* компетентності. Також відзначимо, що компетентність проявляється й у здатності індивіда до мобілізації своїх сил щодо уникнення та вирішення проблем під час професійної діяльності, наполегливості, витривалості, що характеризує *емоційно-вольову функцію* компетентності.

В основу професійної компетентності офіцера покладено професіограму майбутнього військовослужбовця, у якій виокремлюють такі підструктури, як професійна спрямованість, професійна компетентність, професійно важливі якості та професійно значущі психофізіологічні властивості (Панов, 2011, с. 25). Професійна компетентність сержанта включає військово-професійні знання, уміння, навички, професіоналізм у психолого-педагогічній діяльності, ефективну методику здійснення виховних заходів. У наукових розвідках представлено різні складники професійної компетентності військових фахівців: морально-політична (А. Аронов), управлінська (М. Бастріков), виховна (А. Галімов), фізична (М. Зубалій), військово-прикладна (Л. Чернишов) тощо.

Одним із важливих чинників, який впливає на розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців, є *креативність* як здатність до конструктивного нестандартного мислення й поведінки, а також до усвідомлення та розвитку особистісного і професійного досвіду.

Розуміння креативності, творчості в сучасній науці характеризується широким діапазоном різноманітних поглядів. Н. Карпенко виокремлює такі підходи до визначення поняття «креативність»: «1) гештальтистські (опис креативного процесу як руйнування наявного гештальту для побудови кращого); 2) інноваційні (оцінюють креативність за новизною кінцевого продукту); 3) естетичні чи експресивні (ґрунтуються на самовираженні

творця); 4) психоаналітичні чи динамічні (описують креативність у термінах взаємовідносин «воно», «я», «над-я»); 5) проблемні (визначають креативність через низку процесів вирішення завдань, до цього розгляду було віднесено й визначення Дж. Гілфорда: «Креативність – це процес дивергентного мислення»» (Карпенко, 2016, с. 53).

Креативність у широкому сенсі – це творчі інтелектуальні властивості. У вузькому сенсі креативність є дивергентне мислення – інтелектуальні властивості, що проявляються в готовності породжувати безліч правильних ідей відносно одного й того самого об'єкта. Водночас критеріями креативності є: швидкість (кількість ідей, що виникає за одиницю часу); оригінальність (здатність продукувати незвичні ідеї, які відрізняються від шаблонних); сприйнятливість (чутливість до незвичних деталей, протиріч та невідомості, готовність швидко перемикається з однієї ідеї на іншу); метафоричність (готовність працювати в абсолютно незвичному контексті, схильність до символічного асоціативного мислення, вміння розпізнати в простому складне, а в складному просте) (Барко, 2010, с. 69).

На думку Н. Карпенко, креативність – властивість особистості, що виявляється в тенденції до вирішення проблем суб'єктивно чи об'єктивно по-новому, новими засобами, семантичними «стрибками», новими конфігураціями дій або методів тощо. Тобто це внутрішня особистісна тенденція до творчого вирішення проблем, схильність до творчості, творча потенція людини (Карпенко, 2016, с. 54).

Сучасні психологи та педагоги у своїх наукових працях репрезентують креативну компетентність як інтегративну якість особистості, що включає відповідні компетенції. На думку А. Нафієвої, креативна компетентність фахівця – це

стійка якість особистості, що виражається в узгодженні знань, умінь, особистісних якостей і досвіду релятивного процесу створення нового (Нафієва, 2010, с. 76). А. Давтян креативну компетентність характеризує як особистісне утворення, що включає комплекс продуктивних знань, інтегративних умінь і практичних навичок, загальну ерудицію в різній сфері діяльності, що сприяє успішно та творчо діяти в різноманітних ситуаціях (Давтян, 2006, с. 15). Як зазначають Т. Бугайчук та С. Янбих, крім системи знань, умінь і навичок, до креативної компетентності включені здібності та індивідуально-психологічні якості, які є необхідними для реалізації творчої діяльності (Бугайчук, Янбих, 2013). С. Дімітрова-Бурлаєнко креативну компетентність визначає як «складне особистісне утворення, що охоплює сферу інтелекту, емоцій, моральних цінностей та уможливорює на принципово новому, інтегративному рівні перенесення набутих компетентностей з однієї галузі життєдіяльності в іншу з метою або досягнення принципово нового результату діяльності, або виконання діяльності на принципово новому якісному рівні» (Дімітрова-Бурлаєнко, 2017, с. 12–13).

Т. Воробйова акцентує увагу на таких складниках креативної компетентності, як: готовність особистості до творчості в умовах різноманітної сучасної культури; рівень оволодіння специфічними «мовами» різних видів творчої діяльності, які допомагають індивіду дешифрувати інформацію з різних галузей і перекладати її «мовою» власної творчості; рівень оволодіння людиною сукупністю навичок та інтегративних умінь, які впливають на реалізацію ідей (Воробйова, 2014, с. 114).

У структурі креативної компетентності особистості Ф. Шарипов виділяє такі якості: здатність до творчості, вирі-

шення проблемних завдань; винахідливість; гнучкість і критичність розуму, інтуїцію, самобутність і впевненість у собі; здатність ставити й вирішувати нестандартні завдання, здатність до аналізу, синтезу та комбінування, здатність до перенесення досвіду, здатність передбачення; емоційно-образні якості: натхненність, емоційний підйом у творчих ситуаціях; асоціативність, уяву, фантазію, мрійливість, відчуття новизни, чуйність до протиріч, здатність до емоційного відгуку (емпатійність); володіння розкутістю думок, почуттів і рухів; уміння бачити знайоме в незнайомому; подолання стереотипів; здатність формулювати гіпотези, конструювати версії, їхні докази; схильність до ризику, прагнення до свободи (Шарипов, 2014, с. 61).

Проаналізувавши наукові погляди зазначених вище вчених щодо сутності креативної компетентності, пропонуємо таке визначення поняття *креативна компетентність* – це складне особистісне утворення особистості, що включає систему інтелектуальних, емоційних, моральних, волевих якостей, а також загальні знання, інтегративні вміння, практичні навички, індивідуально-психологічні якості й досвід особистості, що забезпечують розвиток творчих здібностей людини й дозволяють на принципово новому рівні генерувати різноманітні оригінальні, нестандартні та корисні ідеї і продукти, а так само їх адаптивність, теоретична і практична готовність фахівця діяти творчо в різних життєвих і професійних ситуаціях. Крім того, підкреслимо, що важливими складниками у змісті професійної компетентності будь-якого фахівця є креативність та творче мислення.

Креативність займає вагоме місце в структурі соціально-психологічної придатності сержантів (Кокун, Пішко, Лозінська, & Павлік, 2013, с. 22), у структурі

професійної компетентності майбутніх фахівців як необхідна здатність породжувати значну кількість оригінальних ідей та використовувати нестандартні способи інтелектуальної діяльності в нерегламентованих умовах діяльності. Заслуговує на увагу позиція В. Маслова, який наголошує, що «творча особистість військового керівника формується за умов постійного пошуку вирішення нестандартних ситуацій, які постійно пропонують зміни обстановки в процесі виконання службових обов'язків, в ході професійного навчання» (Маслов, 2011, с. 66).

Креативність, на думку О. Діденка, є «базовою детермінантою професіоналізму, яка сприяє самоактуалізації офіцера у професійній діяльності та визначає інноваційно-продуктивну спрямованість його особистості», «стійкою характеристикою особистості офіцера, її функціональною та інтегративною властивістю, яка охоплює мотиви, знання, уміння та навички і характеризується відповідним психічним і фізичним станом, що забезпечує успішне та продуктивне виконання професійної діяльності» (Діденко, 2021, с. 33, 37). Дослідник наголошує, що без креативності «неможлива ефективна діяльність фахівця будь-якої сфери і, зокрема, офіцера при виконанні ним своїх обов'язків» (Там само).

Зазначимо, що креативна компетентність є важливим складником у професійному становленні сержантів Сухопутних військ ЗС України, оскільки до його професійних завдань входить вирішення професійних завдань, а саме: уміло керувати підлеглими під час виконання бойових завдань та у повсякденній діяльності, а також у разі відсутності командира, показувати приклад дисциплінованості, неухильного виконання чинних нормативно-правових документів, наказів і розпоряджень командирів; у гуманістичному

напрямі постійно виховувати своїх колег, любов до Батьківщини, базуючись на загальновизнаних принципах міжнародного права; проводити роботу щодо зміцнення військової дисципліни, дотримання статутного порядку й готовності до виконання завдань за призначенням, запобігання надзвичайних подій і злочинних дій серед особового складу, вчасно реагувати та знаходити належні способи для їх усунення; проявляти розуміння та чуйність, вникати в особисті проблеми, і якщо виникне потреба, то необхідно звертатися за допомогою до старших командирів; приймати правильні рішення відповідно до поданих заяв чи скарг; проявляти активність; володіти здатністю переконувати (Панов, 2011, с. 31).

Підсумовуючи позиції науковців, зазначимо, що, креативність – це здатність і вміння суб'єкта реалізувати самого себе в діяльності, спосіб активного самоствердження, що виявляється в несподіваному спонтанно скоєному продуктивному акті, з урахуванням актуальної обстановки соціальної взаємодії. Креативна компетентність включає мотиви, цілі, ціннісні орієнтації, знання, уміння, навички.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз наукових підходів учених щодо обґрунтування креативної компетентності дозволяє зробити висновок, що це поняття є категорією, яка характеризується як здатність особистості до варіативності, гнучкості, інноваційності мисленнєвої діяльності, що передуює процесу творчої дії.

Креативність – це природна властивість особистості, яка існує від початку життя людини; це найвища форма активності особистості; характеристика особистості. Завдяки креативності людина виражає свій внутрішній світ, змінюючи його. Основними такими умовами є мотивація до творчої діяльності та свобода

індивідуальності. Креативність є загальною властивістю особистості, яка проявляється під час творчого процесу як здатність породжувати різноманітний, соціально важливий, оригінальний продукт і продуктивні шляхи його застосування; здатність знаходити рішення у нестандартних ситуаціях; властивість, яка реалізується лише за сприятливих умов середовища на високому рівні в різних галузях людської діяльності протягом свого життя.

Сержанти Сухопутних військ ЗСУ, наділені креативною компетентністю, є лідерами, які є професіоналами своєї справи і використовують творчий підхід з метою вирішення проблемних питань та ситуацій, чітко визначають мету та впевнено управляють підлеглими у складних ситуаціях; крім того, надають перевагу новаторським рішенням, відрізняються оригінальністю поглядів, гнучкістю й конструктивністю дій у нестандартних ситуаціях, незалежністю суджень. Такі управлінці цінують творчий підхід в інших людях, створюють умови для творчого прояву ініціативи, вони настирливі у виконанні завдань, прагнуть вчитись на помилках і готові ризикувати.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з визначенням критеріїв, показників і рівнів сформованості креативної компетентності, розробкою програм розвитку цієї компетентності в сержанта Сухопутних військ ЗС України.

Література

Аналіз і пошук перспективних шляхів вдосконалення психолого-педагогічного забезпечення підготовки офіцерських кадрів сухопутних військ: заключний звіт про науково-дослідну роботу / Мацевко Т. М., Федак С. С., Романішин А. М. та ін. Львів: Науковий

центр Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ, 2015. 174 с.

Барко В. І. Роль креативності у формуванні професійної компетентності. *Вісник Національної академії України: зб. наук. пр.* Київ : НУОУ, 2010. Вип. 6 (19). С. 69–75.

Бугайчук Т. В., Янбых С. Л. Характеристика креативной компетентности преподавателя высшей школы. URL: http://yspu.org/images/d/d1/Креативная_компетентность.pdf.

Васильєв О. М. Система військової освіти на сучасному етапі реформування Збройних Сил України. *Військова освіта*. 2004. № 1 (13). С. 95–101.

Воробйова Т. Диференціація компонентів креативної компетентності молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. пр. УПДПУ ім. П. Тичини*. 2014. Вип. 43 (2). С. 113–118.

Давтян А. М. Формирование креативной компетентности учащихся в условиях школьного дополнительного образования: метод. рек. для учителей. Челябинск: Изд-во ИИУМЦ «Образование», 2006. 51 с.

Діденко О. В. Проектування розвитку професійної креативності майбутніх офіцерів-прикордонників в умовах вищого військового навчального закладу. *Педагогічне проектування в сучасній освіті: дидактичний і виховний аспект: кол. моногр.* / за ред. Пушкарьової Т. О. Київ : ТОВ НВП «Росток А. В. Т.», 2021. С. 32–46.

Дімітрова-Бурлаєнко С. Д. Генеза поняття «креативна компетентність» у контексті психолого-педагогічних досліджень. *Педагогіка та психологія: зб. наук. пр.* Харків: ХНПУ, 2017. Вип. 58. С. 3–14.

Капелюшний С. А. Вимоги до сержантського складу Національної гвардії України: досвід збройних сил Канади та США. *Чесць і закон*. 2018. № 4 (67). С. 75–81.

Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 156 с.

Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Павлік В. В. Оцінка соціально-психологічної придатності військово-службовців сержантського та старшинського складу: методичний посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2013. 113 с.

Маслов В. С. Креативність як умова військово-педагогічного процесу. *Вісник Національного університету оборони України*. 2011. № 6 (25). С. 66–69.

Національний освітньо-науковий глосарій. Київ : Тов «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.

Нафиева А. Г. Креативная компетентность педагога: теоретический аспект. *Молодежь и наука: реальность и будущее: материалы III Междунар. науч.-практ. конф.* Т. 1. Культурология. Педагогика. Невинномысск, 2010. С. 75–79.

Павлюк Є. О. Концепція підготовки майбутніх тренерів-викладачів у вищих навчальних закладах. *Зб. наук. пр. Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 2 (8). С. 187–193.

Панов А. Система підготовки сержантського складу Збройних Сил США. *Зарубежное военное обозрение*. 2011. № 2. С. 25–34.

Сухопутні війська. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/suhoputni-vijska/>

Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты: доклад на отделении философии образования и теоретической педагогики РАО 23 апреля 2002 г. Центр «Эйдос». URL: <https://www.eidos.ru/news/compet>.

Шарипов Ф. В. Психолого-педагогические аспекты развития креативности учащихся. *Успехи современного естествознания*. 2014. № 10. С. 61–70.

Ягупов В. В. Провідні методологічні характеристики основних видів компетентності майбутніх фахівців, що формуються в системі професійно-технічної освіти. *Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр. / редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін. Київ : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2012. Вип. 2. С. 45–49.*

References

- Matsevko, T. M., Fedak, S. S., & Romanyshyn A. M.** (2015). Analiz i poshuk perspektyvnykh shliakhiv vdoskonalennia psykholoho-pedahohichnoho zabezpechennia pidhotovky ofitseryskykh kadriv sukhoputnykh viisk: zakliuchnyi zvit pro naukovo-doslidnu robotu [Analysis and Search for Promising Ways to Improve the Psychological and Pedagogical Support for the Training of Officers of the Land Forces: the Final Report on Research Work]. Lviv: Science center [in Ukrainian].
- Barko, V. I.** (2010). Rol kreatyvnosti u formuvanni profesiinoi kompetentnosti [The Role of Creativity in the Formation of Professional Competence]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Ukraine*, 6 (19), 69–75 [in Ukrainian].
- Bugajchuk, T. V., & Yanbyh, S. L.** (2013). Harakteristika kreativnoy kompetentnosti prepodavatelya vysshej shkoly [Characteristics of Creative Competence of a High School Teacher]. Retrieved from http://yspu.org/images/d/d1/Креативная_компетентность.pdf [in Russian].
- Vasyliiev, O. M.** (2004). Systema viiskovoi osvity na suchasnomu etapi reformuvannia Zbroinykh Syl Ukrainy [The System of Military Education at the Present Stage of Reforming the Armed Forces of Ukraine]. *Viiskova osvita – Military Education*, 1 (13), 95–101 [in Ukrainian].
- Vorobiova, T.** (2014). Dyferentsiatsiia komponentiv kreatyvnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv [Differentiation of Components of Creative Competence of Junior Schoolchildren]. *Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly – Psychological and Pedagogical Problems of Rural School*, 43 (2), 113–118 [in Ukrainian].
- Davtyan, A. M.** (2006). Formirovanie kreativnoy kompetentnosti uchashchihsya v usloviyah shkol'nogo dopolnitel'nogo obrazovaniya [Formation of Creative Competence of Students in the Conditions of School Additional Education]. Chelyabinsk [in Russian].
- Didenko, O. V.** (2021). Proiektuvannia rozvytku profesiinoi kreatyvnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv v umovakh vyshchoho viiskovoho navchal'nogo zakladu [Designing the Development of Professional Creativity of Future Border Guards in a Higher Military Educational Institution]. *Pedahohichne proiektuvannia v suchasni osviti: dydaktychnyi i vykhovnyi aspekt – Pedagogical Design in Modern Education: Didactic and Educational Aspect*. (pp. 32–46). Kyiv: TOV NVP «Rostok A. V. T.» [in Ukrainian].
- Dimitrova-Burlaienko, S. D.** (2017). Geneza poniattia «kreatyvna kompetentnist» u konteksti psykholoho-pedahohichnykh doslidzhen [The Genesis of the Concept of «Creative Competence» in Context of Psychological and Pedagogical Research]. *Pedahohika ta psykholohiia – Pedagogy and Psychology*, 58, 3–14 [in Ukrainian].
- Kapeliushnyi, S. A.** (2018). Vymohy do serzhantskoho skladu Natsionalnoi hvardii Ukrainy: dosvid zbroinykh syl Kanady ta SShA [Requirements to the Sergeants Composition of the National Guard of Ukraine: Experience of the Armed Forces of Canada and the USA]. *Chest i zakon – Honor and Law*, 4 (67), 75–81 [in Ukrainian].

Karpenko, N. A. (2016). *Psykholohiia tvorchosti [Psychology of Creativity]*. Lviv: LvDUVS [in Ukrainian].

Kokun, O. M., Pishko, I. O., Lozinska, N. S., & Pavlik, V. V. (2013). Otsinka sotsialno-psykholohichnoi prydatnosti viiskovoslužbovtsiv serzhantskoho ta starshynskoho skladu [Assessment of Social and Psychological Fitness of Sergeants and Non-commissioned Officers]. Kyiv: NDTs HP ZSU [in Ukrainian].

Maslov, V. S. (2011). Kreatyvnist yak umova viiskovo-pedahohichnoho protsesu [Creativity as a Condition of the Military-Pedagogical Process]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, 6 (25), 66–69 [in Ukrainian].

Nafieva, A. G. (2010). Kreatyvnaia kompetentnost pedahoha: teoretycheskyi aspekt [Creative Competence of a Teacher: Theoretical Aspect]. *Molodezh y nauka: realnost y budushchee – Youth and Science: Reality and the Future*. (pp. 75–79). Nevynnomussk [in Russian].

Natsionalnyi osvitno-naukovyi hlosarii [National Educational and Scientific Glossary]. (2018). Kyiv: ToV «KONVI PRINT» [in Ukrainian].

Pavliuk, Ye. O. (2013). Kontseptsiiia pidhotovky maibutnikh treneriv-vykladachiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh [The Concept of Training Future Trainers-Teachers in Higher Educational Institutions]. *Zb. nauk. pr. Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies University of «Ukraine»*, 2 (8), 187–193 [in Ukrainian].

Panov, A. (2011). Systema pidhotovky serzhantskoho skladu Zbroinykh Syl SShA [US Army Sergeant Training System]. *Zarubezhnoe voennoe obozrenie – Foreign Military Review*, 2, 25–34 [in Russian].

Sukhoputni viiska [Ground Troops]. Retrieved from <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnix-sil-ukraini/suhoputni-vijska/>

Hutorskoj, A. V. (2002). Kljuchevye kompetencii i obrazovatel'nye standarty [Key Competencies and Educational Standards]. Retrieved from <https://www.eidos.ru/news/compet.htm> [in Russian].

Sharipov, F. V. (2014). Psihologopedagogicheskie aspekty razvitiya kreativnosti uchashchihsya [Psychological and Pedagogical Aspects of the Development of Students' Creativity]. *Uspekhi sovremennogo estestvoznaniya – The Successes of Modern Natural Science*, 10, 61–70 [in Russian].

Yahupov, V. V. (2012). Providni metodolohichni kharakterystyky osnovnykh vydiv kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv, shcho formuiutsia v systemi profesiino-tekhnichnoi osvity [Leading Methodological Characteristics of the Main Types of Competence of Future Specialists Formed in the System of Vocational Education]. *Modernizatsiia profesiinoi osvity i navchannia: problemy, poshuky i perspektivy – Modernization of Vocational Education and Training: Problems, Searches and Prospects*, 2, 45–49 [in Ukrainian].

Шпілева В. О. Креативна компетентність сержанта Сухопутних військ Збройних сил України

У статті обґрунтовано важливість креативної компетентності у професійній діяльності сержанта Сухопутних військ ЗСУ. Розкрито сутність змістового аспекту процесу формування професійної компетентності сержанта Сухопутних військ ЗС України. Висвітлено тлумачення терміна «професійна компетентність». Здійснено огляд різних поглядів учених на розуміння креативної компетентності, що дозволило конкретизувати цю категорію як здатність особистості до варіативності, гнучкості,

інноваційності мисленнєвої діяльності, що передує процесу творчої дії.

Розкрито професійні завдання сержантів Сухопутних військ ЗСУ, а саме: вміло керувати підлеглими, показувати приклад дисциплінованості, постійно виховувати підлеглих у гуманістичному напрямі, любові до Батьківщини та людяності, дотримання статутного порядку і готовності до виконання завдань за призначенням, запобігання надзвичайним подіям і злочинам серед особового складу, креативність виконання яких вимагає творчого, нестандартного підходу до вирішення проблемних ситуацій.

Ключові слова: креативність, творчість, креативна компетентність, сержант Сухопутних військ ЗС України, професійна компетентність.

Шпилева В. О. Креативная компетентность сержанта Сухопутных войск Вооруженных сил Украины

В статье обоснована важность креативной компетентности в профессиональной деятельности сержанта Сухопутных войск ВСУ. Раскрыта сущность содержательного аспекта процесса формирования профессиональной компетентности сержанта Сухопутных войск ВС Украины. Освещается толкование термина «профессиональная компетентность». Проведен обзор различных точек зрения ученых на понимание креативной компетентности, что позволило конкретизировать эту категорию как способность личности к вариативности, гибкости, инновационности мыслительной деятельности.

Раскрыты профессиональные задачи сержантов Сухопутных войск ВСУ, а именно: умело управлять подчиненными, показывать пример дисциплинированности, постоянно воспитывать подчиненных в гуманистическом направлении, любви к Родине и человечности, соблюдения уставного по-

рядка и готовности к выполнению задач по назначению, предотвращения чрезвычайных событий и преступлений среди личного состава, креативное выполнение которых требует творческого, нестандартного подхода к решению проблемных ситуаций.

Ключевые слова: креативность, творчество, креативная компетентность, сержант Сухопутных войск ВС Украины, профессиональная компетентность.

Shpileva V. O. Creative Competence of a Sergeant of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine

The article substantiates the importance of creative competence in the professional activities of a sergeant of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine. The essence of the process of forming the professional competence of a sergeant of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine has been revealed. The interpretation of the term «professional competence» has been highlighted. A review of various points of view of scientists on the understanding of creative competence has been performed. This has made it possible to define this category as a person's ability to perform variable, flexible and innovative mental activity, which precedes the process of creative activity.

The professional tasks of sergeants of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine have been disclosed, namely: to skilfully manage the subordinates, to show a role-model of discipline, to constantly educate the subordinates with the orientation towards humanism, love of the Motherland and humanity, compliance with the statutory order and readiness to perform tasks as intended, prevention of emergency events and crimes among the military personnel, the creativity of the implementation of which requires a creative, non-standard approach to solving problem situations.

Keywords: creativity, creative competence, a sergeant of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine, professional competence.